Brandon Stækkar

Bæjarlóðirnar sem ég sel eru 3. mínútna ganga frá C.P.R. vagnstöðinni, 5 mín. ganga frá pósthúsinu og 7 mínútna gangur frá Fyrirmyndar-búi Canada stjórnarinnar. Beztu bygginga lóðir í bænum, — og lang ódýrustu.

$75 til $150
HVER LÓÐ

Þær tvöfaldast í verði á komandi sumri. Fegurstu skraut tré eru á lóðum þessum. Kaupið strax. $10 til $20 niðurborgun; hitt eftir samningum. Finnið eða skrifið:

JOHN WADGE

10 9th Street, Brandon, Man.

eða **K. K. Albert**, 719 William Ave., Winnipeg, Man.
Telefón 6409.

eða **Kr. A. Benediktsson**, 477 Beverley St., W'p'g., Man.

[Eftir "Reykjavík"]

Björnstjerne Björnson

1832 — 8. desember — 1907

Á sunnudaginn er var varð þjóðblaðið "Winnipeg Free Press", dags. 28. janúar sl., flytur langa grein um kúgun þá og ótta, sem Doukhobors í Canada lúi undir af skáldið og þjóðskörungurinn norski 75 ára að aldri, en um líkt leyti voru rétt 50 ár síðan hann tók til ritstarfa. Er ekki nema skylt, að vér Íslendingar minnumst hans að einhverju á þessari tvöfoldu afmælishátíð hans. Flestir þekkjum vér þær sögur hans, er þýddar hafa verið og þýddar sumar snilldarlega á íslenzku, en fæstir, einkum meðal hinna yngri manna, vita annað eða meira um hann en það, að hann telst til höfuðskálda Norðmanna og hefir verið meðal forvígismanna í frelsisbaráttu þeirra alla ævi, og ættum vér þó að vita ofurlítið meira, einkum um skáldið Björnson. Er hér dálítið til uppfyllingar.

Björnstjerne Björnsson var prestssonur og er fæddur í Kvikne prestakalli, úthéraði einu á Dofrafjöllum 8. des. 1832. Lengstan hluta bernsku sinnar ólst hann þó upp í Nes prestakalli í Raumsdalnum, er hann hefir kveðið svo fagurlega um í kvæði sínu með því nafni. Bernsku sinni hefir Björnson lýst í "Blakken". Hann var setður til náms í Molde; en það varð lítið úr skólanámi hans þar, og sá því faðir hans ekki annað ráð væn legra að síðustu, en að senda hann til Kristianiu á hina alkunnu "stúdenta-verksmiðju" Heltbergs þar sem stúdents-nafninu var klínt á hann. Henrik Ibsen, Jónas Lie og Asmund Vinje, alla í senn. Mundi Björnson Heltberg gamla þótt með því, að yrkja eitt af fegurstu kvæðum sínum eftir hann. Þegar Björnson var orðinn stúdent sýndi hann brátt hvað í honum bjó. Varð hann fljótt kunnur meðal stúdenta og jafnvel meðal almennings fyrir kvæði sín, ræður og blaðagreinar. Skáldfrægð sína ávann hann sér þó fyrst, er hann gaf út fyrstu "sveitasögu" sína Sigrúnu á Sunnuhvoli (Synnöve Solbakken, 10. ág. 1875), og svo hverja af annari. Varð hann fyrir það stórfrægur á skömmum tíma um öll Norðurlönd. (Sveitasögur þessar eru nú að koma út hjá Gyldendal í afmælisútgáfu og kosta að eins 3 kr. í bandi). Björnson stýrði nokkra stund norska leikhúsinu í Björgvin, er tónskáldið fræga, Ole Bull, hafði stofnað þar, og tók Ibsen svo við stjórninni af honum. Kvæntist Björnson í Bergen og fór síðan aftur til Kristianiu. Tók hann þá þegar öfluguan þátt í þeim deilumálum, er á dagskrá voru: stjórnmáladeilunni við Sviariki, landstjóramálinu, flaggmálinu o. fl. og þarf naumast að spyrja, hvoru megin Björnson var í þeim málum.

Á 3. ára fór til útlanda dvaldi hana lengst af í Róm og varð fyrir miklum og langvinnum áhrifum, og þegar hann kom heim aftur, veitti stórþingið honum fyrstum manna skáldalaun. Barðist hann síðar drengilega fyrir því, að Ibsen væru einnig veitt skáldalaun, en það varð torsóttara. Starfaði Björnson nú um tíu ára bil ótraudur að skáldskap, blaðamensku og leikhússtjórn og fór þá hverja ferðina af annari til útlanda, en varð í hvert sinn fyrir miklum og vekjandi áhrifum. Fanst honum sem hann væri orðin tunga og málsvari þjóðar sinnar og hélt svörum hennar uppi í hvivetna. Og skifti þá þegar eins og æ síðar að öðru hvoru í tvö horn, að hann var ýmist elskaður eða hataður. Á þeim árunum orkti hann öll hin fegurstu ættjarðarkvæði sín.

Um þær mundir keypti hann og búgarð mikinn, Aulestað, í nánd við fyrsta lýðháskólann í Noregi, í Gausdalen, og fór að búa þar til þess að geta lifað og starfað fyrir bændastéttina. Og hefir hann búið þar ætið síðan. Trú sína á lýðháskólana hafði hann frá stofnanda þeirra í Danmörku, Grundtvig gamla, og hélzt hún nokkra stund.

En um og eftir 1876 tók Björnson sinnaskiftum. Hann hafði framan af ævinni verið maður guðhræddur, en nú varð hann fyrir þeim áhrifum, er bárust með Georg Brandes til Norðurlanda frá Frakklandi og Englandi, að hann hafnaði allri opinberunartrú og trú á yfirnáttúrlega hluti. Þó hélt hann siðferðis hugsjónum sínum ómengudum og jafnvel hreinni en áður, og hefir hann aldrei látið undir höfuð leggjast að berjast fyrir þeim.

Af ritum Björnsons ber fyrst að nefna sveitasögur hans, enda gerðu þær fyrst gárðinn frægan. Draga þær að því leyti dám af fornsögum vorum, að þær eru einkar stuttorðar og gagnorðar, en bjartsýnið í þeim og öll fegurðin er frá Björnson. Í Sigrúnu á Sunnuhvoli, Kátum pilti, Árna og smásögum eins og Arnarhreiðrið, Járnbrautin og Hættuleg bónorðsför sjáum vér þegar aðaleinkenni Björnsons, — bjartsýnið og hásæið. Að vísu lýsir hann einnig því, sem ljótt er og miður fer í þjóðlífinu. Má þar lesa um barnsmíðar og ruddalegan hugs unarhátt, slark og svaðilfarir, en það er alt að baki. Upp af því öllu rísa bjartar og fagrar æskusálir með bros á vörum, von í auga og þrótt til framsóknar, en þó fyrst og fremst hásæjar og ljósbornar ástir. Er eins og vorgróður í öllum þessum sögum Björnsons. Mun því hver kynslóðin fram af annari geta lesið sig unga í ann að sinn í sögum þessum og sótt þangað þor og ljósar vonir. Og í þeim eru á við og dreif mörg hin fegurstu kvæði Björnsons, er skína þar eins og perlur og gimsteinar.

Í söguleikum sínum hvarflar Björnson aftur í tímann til hins stórfenglegasta úr sögum vorum. Milli bardaganna er skáldað upp úr þætti í Sverrissögu; Haltadrápa, Hulda úr Völsungasögu og öðrum sögum, og Sigurður Slembir er mikilfenglegur raunleikur í þrem leikritum frá hinum dimmu tímum eftir lát Sigurðar Jórsalafara. Hann hefir og orkt leikrit um Sigurð Jórsalafara. Í þessu sambandi má einnig nefna sagnakvæði hans Arnljót Gellina og Bergljótu, svo og smákvæði eins og Norður um sjó fer siglingin glæst, o. fl.

Að veruleikanum og samtíð sinni snýst Björnson með skáldsögunni Magnhildi, en frægastar þeirra sagna allra eru einkum tvær: Á guðs vegum, og kemur Björnson þar fram með trúarjátningu frihyggjumanna, "þar sem góðir menn ganga eru guðs vegir" Hin skáldsagan er: Det flager, og ræðir hún um uppeldið eins og það í raun réttri ætti að vera.

Af sjónleikum, er ræða um samtíð vora og áhyggjuefni hennar, eru frægastar: Gjaldþrotið, er ræðir um kaupmannsandann og afleiðingar hans; Glófinn (en Hanske), er ræðir um almenningsálitið og stefnir þeirri kröfu á hendur karlmönnum, að vera jafnskírlífir og þeir ætlist til að konurnar séu; og loks eru leikritin tvö: Um megn (Over Evene). Ræðir hið fyrra um mátt trúarinnar, en hið síðara um baráttuna milli auðvalds og örbirgðar.

Vart hefir Björnson komist eins hátt í leikritaskáldskap sínum og Ibsen og þó mælir sitt með hvorum, svo að ósýnt er hver hefir betur. Ibsen er svartsýnn, óvæginn og kryfur alt til mergjar. Björnson er bjartsýnn, ber önn fyrir vanmættinum og færir alt á betra veg. Ibsen er einbúinn, sem er sjálfum sér nógur og lætur réttvísina hafa sinn gang, en Björnson er lýðhugi, sem vill lýsa og fága, vill að menn lyfti í senn og séu samtaka. Þess vegna var Björnson svo mikfu bétur til þess fallinn, að vera leiðtogi lýðsins. Enda hefir hann verið það um dag ana. Hvað eftir annað hefir hann með mælsku sinni og ritum fengið þjóðina til að rísa um endilangan Noreg, og hvað eftir annað hefir hann einn sins liðs og með orðinu einu saman snúið sigurinn úr höndum mótstöðumanna sinna. Oft hefir hann þó snúist á þjóðmálabrautinni. En það hefir hann gert af sannfæringu.

Stjórnmálamaðurinn Björnson er búinn að vinna sitt, og fer hann fyrir það dóm í sögunni. En skáldajöfurinn Björnstjerne Björnson mun uppi, meðan Norðurlönd eru bygð og Norðmenn syngja þjóðsöng sinn.

Ágúst Bjarnason.

LÍTIL BENDING.

Talsvert hefir verið rætt og ritað um í íslenzkum blöðum hina íslenzku bókaverzlun, og hve seint gangi, að fá bækur sendar hingað vestur, eftir að þær eru komnar út á Íslandi, og líka mikið talað um, hvað bækurnar séu dýrar, sem er ómótmælanlegur sannleiki. En þó er eitt verra, og það er, þegar bækurnar alls ekki fást hér tímunum saman, og það nauðsynlegar bækur, eins og t. d. stafrófskver. Hve lengi mun íslenzkan haldast við hér hjá okkur Vestur-Íslendingum, ef hætt er að kenna börnum að lesa íslenzku fyrir vöntun á stafrófskverum?

Það væri hið mesta þarfaverk, ef einhver mentaður Vestur-Íslendingur tækist á hendur að semja nýtt stafrófskver, og engin hætta ætti að vera með útgáfukostnaðinn. Gott og hentugt stafrófskver mundi mikið seljast, og alt af verður þörfin, svo lengi sem haldið verður áfram af fjöldanum, að kenna börnum sínum að lesa íslenzku. Líka ætti kver það, sem semið væri af Vestur-Íslendingi, að vera betur lagað fyrir börn hér, og þau ættu að skilja það betur, en sumt í hinum íslenzku stafrófskverum. Ég vil biðja þá, sem unna okkar kæra móðurmáli, að íhuga þetta, því að minu áliti er það spor stigið í áttina til þess að örfa fólk, að kenna börnunum að lesa íslenzku, ef ætið væri nóg af hentugum stafrófskverum. S.G.

Dauði Bergþóru.

(Kafli úr Brennuljóðum).

Eftir: *Þorstein M. Borgfjörð.*

Flosi að dyrunum greiðlega gekk
og gerði þá boð eftir Njáli:
"Gakk þú út, bóndi, því ómaklegt er,
að inni þú stiknir á báli".
—"Ég maður er gamall", mælti þá Njáll,
"og móti vill hamingjan stefna;
líkar ei heldur að hlá við skömm,
en litt em ég búinn að lifna".

Hugstórum Flosa í brúnir þá brá,
til Bergþóru máli réð venda:
"Kom þú út, húsfreyja, sízt vil ég sjá
þig saklausa inni hér brenda".
— En Bergþóra mælti: "Þá mær var ég ung
og man, er var heitbundin Njáli.
Nú er ég gömul, en efni mín heit
í ógæfu' og logandi báli.

Ég endurtek heit mín við himinn og guð
— en hver sinna illverka geldur —
og inst inni' í hjarta mér brennur það bál,
sem er bjartara' og heitara' en eldur.
Nú geng ég og legst í mitt glóanda rúm
— ó, guð okkar bæn heyra megi —.
Að litilli stundu léttir upp hám
og ljómar af eilífum degi.

Ég trúi hin eilífa uppsprettulind
annars heims fordi oss pínu.
En nú skal ég bæta fyr sonanna synd
í sjóðandi eldsglóðum þínum".
— Og friður úr augum og ásjónu skein,
er arminn sinn rétti hún Njáli.
Þau gripu í hönd hinum glóhærða svein*)
og gengu svo hljótt inn í bálið.

Íslenzka Bergþóra! enn sjást þín spor,
aldirnar fá þig ei skygða.
Þú fornsögu drotning, þú formóðir vor,
þú fyrirmynd kvenprýði og dygða.
Sagan oss málar þín mikilvæg orð,
mannast þín kynslóðir ungu;
meðan úr hafinu stendur vor storð
og stafur í norrænni tungu.

*) Sveinninn vildi ekki skilja við fóstru og fóstra sinn og brann inni með þeim.

Hundrað ára langlífi

Nýlega hefir Dr. Chalmers, brezkur læðimaður, þýtt og gefið út bók um langlífi eftir rússneskan visindamann, að nafni M. Metchinkoff, og hefir bók þessi náð mikilli útbreiðslu í enskumælandi löndum. Höfundurinn tekur fram í byrjun bókarinnar, að til séu mörg dæmi í dýra og jurtaríkinu, er sanni frámunalegt langlífi. Til segir hann vera nokkur skógartré, er sannað verði að staðið hafi full 5 þúsund ár, og að meðal þeirra sé hið svonefnda "Sequoia gigantea" tré í Californiu. Önnur trjátegund er og til á Cape Verde eyjunum, sem náttúrufræðingar segja fullra 5 þúsund ára gamlar, og sögulegsönnun er fyrir því, að hið mikla "dragon" tré á Canary eyjunum sé nokkurra þúsund ára gamalt.

Í dýraríkinu er hinn svonefndi Gessner pike-fiskur, sem sagt er að hafa verið veiddur árið 1230 og hafa eftir það lifað í 267 ár. Unnig er til skjaldbaka á dýrasafninu í London, sem vissa er fyrir, að orðin er 150 ára gömul. Til eru og sögur af tveimur páfagaukum, sem full vissa er fyrir að urðu, annar 93, en hinn 102 ára gamall. Jafnvel vanalegar gæsir hafa lifað frá 80 til 100 ára, og margir hrafnar og uglur er sannað að hafa orðið yfir 100 ára gamlar.

Í mannlífinu eru og þess mörg dæmi, að fólk hefir lifað 100 ár og þar yfir. En þegar þau skilyrði eru öll tekin til greina, sem skapa aldur mannsins, þá kemst herra Metchinkoff að þeirri niðurstöðu, að orsakir dauðans á mönnum, að frátöknum sjúkdómum og slysum, orsakist af því, að í innyflum þeirra kvikni frumögn ein, er leiði til dauða. Dauðinn segir hann að í raun réttri eigi upptök sín í miklu alvarlegri og djúpsettari orsökum en þeim, sem framkalli þreytu og svefn. Markvert telur hann það, að í ýmsum tilfellum, þar sem hinir stærri hlutar innýflanna eru algerlega teknir úr mönnum í vissum sjúkdóms tilfellum, þá er eins og lífsafl þeirra aukist við það, er þeir ná bata.

Annað eftirtektavert dæmi telur hann það, að ríkir menn lifa að jafnaði skemur en þeir fátæku. Af þessu dregur hann þá ályktun, að sparneytni í mat og drykk miði til langlífis. Og yfirleitt eru þeir, sem lengst lifa, menn og konur, er lifað hafa rólegu, æsingalausu lífi, og viðhaft stranga hófsemi í mat og drykk. En jafnframt játar hann að ýms dæmi megi finna, þar sem auðugir sælkerar hafi náð 100 ára aldri, en fremur telur hann þau undantekningar. Hann nefnir Politiman, herskurðarlæknir, sem lifað hafi frá 1688 til 1824, og sem frá því hann var 25 ára hélt þeim síð, að drekka sig daglega ölvaðan alt til daganna enda. Einnig nefnir hann Gascogne, franskan slátrara, sem lifði 120 ár, og sem alla sína æfi, frá því hann náði fullorðins aldri, drakk sig dauða drukkinn tvisvar á viku að jafnaði. Aðrir hafa neytt kaffis eða tóbaks í óhófi, en samt náð háum aldri. En þetta telur hann stakar undantekningar.

Herra Metchenkoff heldur því fram, að þeir, sem vilji lifa lengi, verði að forðast að neyta kröftugrar fæðu, eða mikillar. Súrmjólk telur hann hollustu fæðu, og hann telur það sannað, að það fólk, sem mest lifi á þessari fæðu, sé hraustast, sterkast og langlífast. Þetta segir hann komi til af því, að frumagnir þær, sem orsaki súrinn í mjólkinni, heyi óþreytandi stríð við þær frumagnir í innýflum fólks, sem annars eru álitnar að vera orsök dauðans. Og þannig sé súrmjólkin ekki fæða eingöngu, heldur einnig verndari heilsu og lífs. Jafnframt óskar hann, að lesendurnir misskilji sig ekki þannig, að hann sé að halda fram jurtafæðu kenningunni sérstaklega, sem leiðandi til langlífis. Þvert á móti er það skoðun visindamanna og lífræðinga, sem mál það hafa athugað, að ósoðið kálmeti, aldini og garðávextir hafa einmitt þau áhrif, einkanlega í borgum, að framkalla þessar frumagnir, sem naga lifið úr mannlegum verum.

Víndrykkja segir hann að áreiðanlega miði til skammlífis, með því að skapa dauða-frumluna og örfa hana til starfs.

En reykingar hyggur hann að engin áhrif hafi á aldur manna og lífsafl, þó hann hinsvegar sé þeirrar skoðunar, að menn reyki almennt meira en þeim sé holt.

Það telur hann og afar nauðsynlegt fyrir heilsu manna og rósama lífsánægju, að þeir forðist áhyggjur og æsingar, því að rólegir geðs-